

Nr 141

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa anslag för budgetåret 1956/57 till tekniska högskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkterna 161—179 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956, föreslagit riksdagen att anvisa vissa anslag för budgetåret 1956/57 till de tekniska högskolorna.

I samma proposition har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten, bilaga 29, punkterna 8 och 9, föreslagit riksdagen att anvisa vissa investeringsanslag för budgetåret 1956/57 till samma högskolor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 89, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 17 februari 1956, framlagt de förslag beträffande vissa åtgärder för ökad intagning vid de tekniska högskolorna med viss därav föranledd ökad medelsanvisning för budgetåret 1956/57, som framgår av den följande redogörelsen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft vissa i det följande redovisade motioner.

I. Tekniska högskolor

Vissa för de tekniska högskolorna gemensamma frågor

Förstärkning av basorganisationen vid de tekniska högskolorna

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna framhåller, att de tekniska högskolorna i fråga om hjälpkrafter för professorerna är avsevärt eftersatta i jämförelse med universiteten. Här avses främst bristande tillgång till förste assistenter, instrumentmakare, laboratoriebiträden och kanslipersonal. Det förevarande behovet har hittills i viss utsträckning täckts genom bidrag från statens tekniska och statens naturvetenskapliga forskningsråd. Då det emellertid ansetts främmande för dessa organs uppgifter att tillgodose

personalbehov vid högskolorna av permanent natur, tillsatte överstyrelsen gemensamt med forskningsråden år 1952 en kommitté för utredning av frågan om den härutinnan erforderliga basorganisationen vid högskolorna. Denna kommitté, som antagit benämningen *basorganisationskommittén*, har 1954 avslutat sitt arbete, sedan kommittén till överstyrelsen ingivit ett betänkande rörande »Basorganisation för forskning vid de tekniska högskolorna».

I betänkandet har föreslagits inrättande av ett antal nya befattningar som förste assistenter (»forskningsassistenter»), instrumentmakare, laboratoriebiträden och kanslibiträden, vilka befattningar endast skulle vara avsedda för med forskningsverksamheten förenade uppgifter. Ett genomförande av kommittéförslaget kan med nuvarande löneläge beräknas draga en årlig kostnad av sammanlagt i runt tal 1 962 000 kronor, varav 1 309 000 kronor för tekniska högskolan i Stockholm och 653 000 kronor för Chalmers tekniska högskola.

Beträffande här avsedda personalkategorier innebär kommitténs förslag i huvudsak följande.

Förste assistenter (»forskningsassistenter»). Kommittén har vid i betänkandet särskilt angivna institutioner vid de båda högskolorna föreslagit inrättande av sammanlagt 66 befattningar såsom forskningsassistent, varav 43 vid tekniska högskolan i Stockholm och 23 vid Chalmers tekniska högskola. Forskningsassistenten skulle (bet. s. 23 f.) vara närmast under institutionsföreståndaren ansvarig för genomförandet av en forskningsuppgift. Kompetensvillkoren och avlöningsförmånerna för forskningsassistent skulle överensstämma med de för de nuvarande förste assistenterna gällande.

I n s t r u m e n t m a k a r e. Antalet förste instrumentmakare (verkmästare) och instrumentmakare, som föreslagits till inrättande, uppgår vid tekniska högskolan i Stockholm till tolv och vid Chalmers tekniska högskola till sju.

L a b o r a t o r i e b i t r ä d e n. I fråga om denna personalgrupp har kommittén föreslagit inrättande av 56½ befattningar som laboratoriebiträde med placering i Cg 11, varav vid tekniska högskolan i Stockholm 39 och vid Chalmers tekniska högskola 17½.

K a n s l i b i t r ä d e n. I fråga om kanslibiträdestjänster har basorganisationskommittén föreslagit inrättande av nya dylika extra ordinarie tjänster till ett antal av 22 vid tekniska högskolan i Stockholm och 13 vid Chalmers tekniska högskola. Det må anmärkas, att vid den förra högskolan redan finnes flera för kontors- och skrivgöromål avsedda arvodesbefattningar, avlönade från delposten till samlingar och laborationer under högskolans materielanslag till ett belopp av i runt tal 177 000 kronor. Vid den senare högskolan åter finnes för närvarande endast en mindre del dylika arvodesbefattningar till ett belopp av i runt tal 32 000 kronor, av-

lönade från motsvarande delpost under högskolans materielanslag. Kommitténs förslag innebär i detta hänseende i genomsnitt drygt 1/3 kansli-biträdestjänst för varje av professur företrädd institution.

I remissyttranden till överstyrelsen över basorganisationskommitténs förslag har *högskolornas kollegienämnder* tillstyrkt bifall till detsamma. *Överstyrelsen* kritiserar kommitténs uppfattning att de nya befattningar inom här berörda personalkategorier, som kommittén funnit erforderliga, skulle vara avsedda allenast för forskningsverksamheten. Överstyrelsen framhåller att om de vetenskapliga befattningarna vid de tekniska högskolorna liksom vid övriga högre lärosäten i princip böra avse såväl forskning som undervisning låge det i sakens natur, att även de lägre befattningarna vid vederbörande institution borde avse båda dessa verksamhetsgrenar.

Även med det betraktelsesätt, varåt överstyrelsen sålunda givit uttryck, anser sig överstyrelsen i stort sett kunna biträda kommitténs förslag, i vad detsamma gäller det beräknade medelsbehovet för ernående av en i förevarande avseende tillfredsställande personalorganisation.

Enligt i kommitténs betänkande gjorda uttalanden skulle beträffande samtliga de nya befattningar av skilda kategorier, som kommittén föreslagit, föreligga ett konstant och påtagligt behov. Befattningarna har därför hänförs till den fasta personal, som »institutionsföreståndaren vet, att han under alla omständigheter förfogar över». Befattningarna har också i överensstämmelse härmed av kommittén tilldelats särskilt angivna institutioner vid högskolorna. Denna uppfattning om personalbehovet kan överstyrelsen dela, såvitt fråga är om instrumentmakare och kanslibiträden.

När det åter gäller förste assistenter och laboratoriebiträden lär man enligt överstyrelsens mening ej kunna räkna med förefintligheten av ett konstant behov i den bemärkelse, kommittén angivit. För de båda sistnämnda personalkategoriernas vidkommande räknar överstyrelsen med att behovet kommer att växla med hänsyn till arten och omfattningen av den verksamhet, som under olika tider bedrivs vid vederbörande institution, och att förhållandena blir i hög grad beroende av institutionsföreståndarnas personliga inställning. Däremot anser överstyrelsen, att man även här kan förutsätta ett permanent behov i den meningen att vid vederbörande högskola erfarenhetsmässigt kräves ett visst antal dylika tjänster, vilket alltså innebär ett tämligen konstant behov för högskolan i dess helhet men varierande vid de olika institutionerna. Ur denna synpunkt anser sig överstyrelsen vid sin uppskattning av behovet av ett ökat antal befattningar som förste assistent vid högskolorna böra beräkna den härför erforderliga anslagsförstärkningen i enlighet med kommitténs förslag.

Beträffande laboratoriebiträdestjänster förordar överstyrelsen att medel anvisas i enlighet med kommitténs förslag.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

I likhet med överstyrelsen anser jag, att de båda tekniska högskolorna i fråga om hjälpkrafter för professorerna är avsevärt eftersatta i förhållande till universiteten. Det sagda gäller främst i fråga om tillgången till förste assistenter, instrumentmakare, laboratoriebiträden och kanslipersonal. Att föreliggande behov hittills i viss utsträckning täckts genom bidrag från forskningsråden kan icke undanskymma detta förhållande. Jag anser mig därför, med de avvikelser som framgår av det följande, böra ansluta mig till överstyrelsens på grundval av basorganisationskommitténs betänkande framlagda förslag om en icke obetydlig förstärkning av ifrågasvarande personalkategorier vid de tekniska högskolorna. Denna förstärkning bör emellertid genomföras i två etapper. Basorganisationskommittén har tänkt sig att de nya befattningar av nämnda kategorier som kommittén föreslagit skulle vara avsedda allenast för forskningsverksamheten vid högskolorna och ej för med undervisningen förenade göromål. Överstyrelsen har kritiserat denna kommitténs uppfattning. Jag ansluter mig helt till vad överstyrelsen härvidlag anfört och anser sålunda, att en uppdelning av arbetsuppgifterna mellan olika befattningshavare efter forsknings- och undervisningsändamål, även om den i praktiken vore genomförbar, icke kan anses eftersträvansvärd. Frågeställningen bör alltså icke som kommittén angivit bli, vilka nya befattningar som erfordras för forskningsverksamheten, utan såsom överstyrelsen påpekat, vilka personalförstärkningar, som krävs för att även forskningsverksamheten skall kunna i önskvärd omfattning upprätthållas.

Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om förstärkning av antalet förste assistenter och laboratoriebiträden samt om den härför erforderliga medelsökningen anser jag mig kunna godtaga. Förslaget torde dock i denna del icke böra genomföras förrän från och med budgetåret 1957/58, varför någon medelsanvisning icke erfordras för nästa budgetår.

Departementschefen tillstyrker inrättandet från och med nästa budgetår av 22 kanslibitrådestjänster i Ce 11 vid tekniska högskolan i Stockholm och 13 dylika tjänster vid Chalmers tekniska högskola, ävensom att den föreslagna förstärkningen av antalet instrumentmakare m. fl. genomföres från och med sagda budgetår.

Beträffande detaljerna i departementschefens ifrågasvarande förslag hänvisas till 1956 års åttonde huvudtitel s. 338 o. 339.

Slopande av terminsavgifterna

Kungl. Maj:ts förslag avser bland annat att från och med budgetåret 1956/57 även den lägsta årskursen vid de båda högskolorna befrias från terminsavgift, varmed avvecklingen av terminsavgifterna för här ifrågasvarande slag av högskolor skulle vara fullföljd. Förslaget innebär ett ökat medelsbehov för tekniska högskolan i Stockholm av 90 000 och för Chalmers tekniska högskola av 55 000 kronor.

Ökad intagning vid de tekniska högskolorna

Vid anmälan av punkten 170 i 1956 års åttonde huvudtitel har departementschefen framhållit, att vid behandlingen inom ecklesiastikdepartemen-

tet av avlöningsanslaget till Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1956/57 fråga uppkommit om en ökning av intagningen vid högskolans elektrotekniska avdelning, men att beredningen av denna fråga då icke hunnit slutföras.

I den i det föregående omförmälda, den 17 februari 1956 avlätna propositionen nr 89 har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen att till Tekniska högskolorna: Ökad intagning av studerande för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Av propositionen inhämtas följande.

Inledning

I skrivelse den 28 december 1954 har *Svenska vägföreningen m. fl. organisationer* framhållit bland annat, att en påtaglig brist på högskoleutbildade väg- och vattenbyggnadsingenjörer för närvarande rådde inom väg- och vattenbyggnadsverket och hos städernas byggnads- och gatukontor och att ett betydligt ökat behov av dylika ingenjörer kunde förutses. Det vore därför enligt nämnda sammanslutningars mening av stor vikt, att erforderliga åtgärder nu vidtoges vid de tekniska högskolorna för att behovet av här avsedda ingenjörer skulle kunna fyllas. Vidare har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* i skrivelse den 17 mars 1955 framhåvt, att ämbetsverket till följd av den knappa tillgången på högskoleingenjörer och den starka konkurrensen från statliga myndigheter, det enskilda näringslivet och kommunala myndigheter om dugliga tekniker hade att dragas med stora rekryteringssvårigheter, samt hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för en ökning av de vid de tekniska högskolorna årligen examineerade väg- och vattenbyggnadsingenjörerna.

Yttranden över förstnämnda framställning har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret och överstyrelsen för de tekniska högskolorna efter hörande av högskolornas kollegienämnder samt över sistnämnda framställning av nämnda överstyrelse.

I skrivelse den 28 maj 1955 har *Sveriges mekanförbund* — under åberopande av en av förbundet företagen inventering av verkstadsindustrins behov av teknisk personal — framhållit angelägenheten av att provisoriska åtgärder vidtoges i syfte att avhjälpa den enligt nämnda inventering föreliggande aktuella bristen på dylik personal samt föreslagit, att det måtte uppdragas åt överstyrelsen för de tekniska högskolorna och överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med förbundet utarbeta förslag till sådana åtgärder.

I ärendet har yttranden avgivits av överstyrelsen för de tekniska högskolorna efter hörande av högskolornas kollegienämnder samt överstyrelsen för yrkesutbildning.

Enligt tillgängliga uppgifter har antalet utbildningsplatser läsåret 1955/56 i förhållande till närmast föregående läsår ökat vid *tekniska hög-*

skolan i Stockholm med 10 vid var och en av avdelningarna för teknisk fysik, elektroteknik, bergsvetenskap och lantmäteri och 5 vid avdelningen för kemi samt vid *Chalmers tekniska högskola* med 20 vid vardera avdelningen för maskinteknik och elektroteknik.

I sina den 3 maj 1955 avgivna anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 uppgav kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm till stöd för de av kollegienämnden begärda anslagsmedlen till assistenter och materiel, att 100 flera studerande kunde antagas vid högskolan höstterminen 1956 än höstterminen 1954 under förutsättning att medel för högskolans fortsatta utbyggnad beviljades i enlighet med de äskanden, som komme att framföras av högskolans byggnadskommitté för budgetåren 1956/59. Av den angivna ökningen av studerandeantalet avsåg — enligt inhämtad uppgift — 35 den maskintekniska avdelningen. I sitt förutnämnda — den 10 augusti 1955 dagtecknade — yttrande över mekanförbundets framställning uppgav emellertid kollegienämnden, att antalet studerande vid sistnämnda avdelning under förut angivna förutsättning kunde ökas med 35 först från och med höstterminen 1957. Samma uppgift lämnade högskolans byggnadskommitté i sina den 15 september 1955 avgivna äskanden om byggnads- och utrustningsanslag för budgetåret 1956/57.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola räknade i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 icke med någon ökning av intagningen vid högskolan från och med höstterminen 1956.

*Utredning rörande möjligheterna att öka
intagningen vid elektrotekniska avdelningen
vid Chalmers tekniska högskola*

Under beredningen inom ecklesiastikdepartementet föregående höst av anslagsäskandena för budgetåret 1956/57 för de tekniska högskolorna upptogs till särskilt övervägande frågan om möjligheterna att vid högskolorna från och med höstterminen 1956 öka intagningen av studerande — utöver vad som förut angivits — genom vidtagande av speciella åtgärder.

I anslutning till dessa överväganden verkställde på anmodan av ecklesiastikdepartementet *rektorn vid Chalmers tekniska högskola, professorn G. Hössjer*, en undersökning av förutsättningarna för en ökning från och med nämnda hösttermin av intagningen vid högskolans elektrotekniska avdelning, vilken undersökning Hössjer redovisade i skrivelse den 14 november 1955.

Av denna skrivelse framgår bland annat följande.

Den för statsverket billigaste vägen att öka intagningskapaciteten vid avdelningen för elektroteknik synes vara att åstadkomma helt avskild undervisning för studieriktningarna starkströms- och svagströmselektroteknik. Dessa båda studieriktningar har redan nu i väsentliga delar skild

undervisning. Det är därför förhållandevis billigt att skilja dem även i de ämnen, där undervisningen nu är gemensam. Härigenom erhålles en teoretiskt sett till det dubbla ökad kapacitet (2×80 studerande). I praktiken är detta emellertid en för hög siffra, eftersom viss möjlighet till övergång för studerande från den ena studieriktningen till den andra bör bibehållas. Vissa studerande torde också önska deltaga i ämnen, tillhörande båda studieriktningarna. Enligt min mening bör därför förevarande ökning beräknas från 80 till omkring 140 studerande. Möjligen kan man gå något högre, om man inräknar studerande från en eventuell avdelning för teknisk fysik. Skillnaden i kostnader för lärare — med frånräknande av assistenter — om man ökar till 120 eller 140 blir tämligen ringa, varför jag i fortsättningen räknar med en eventuell ökning till 140 studerande.

I sin skrivelse har Hössjer vidare redovisat en verkställd beräkning av kostnaderna för den av honom ifrågasatta ökningen av intagningen vid elektrotekniska avdelningen. Hössjer beräknar ifrågavarande kostnader på sätt framgår av följande sammanställning:

Ändamål	Vid full utbyggnad	Budgetåret 1956/57
1. Lärarkrafter (utom assistenter)	100 000	31 000
2. Assistenter	267 000	67 000
3. Institutionsvaktmästare	19 000	9 500
4. Materiel	243 000	61 000
Summa kronor	629 000	168 500

I de beräknade kostnaderna för förstärkning av lärarkrafterna ingår bland annat avlöning för en laborator i ämnet elektricitetslära från och med budgetåret 1957/58.

Avdelningens ordinarie professorer hävdar bestämt, att en ökning av intagningen nödvändiggör något ö k a d e l o k a l u t r y m m e n. Särskilt betonas behovet av ökade utrymmen för institutionerna inom avdelningens huvudbyggnad, särskilt för teleteknik I och teleteknik II, vilkas lokalbehov och då i synnerhet laborationsutrymmen icke kunnat överblickas vid tiden för byggnadernas projektering. Den betydande utveckling, som där-efter skett inom dessa ämnen, har medfört, att befintliga utrymmen uppenbarligen är för små. Skall dessutom en ökad intagning komma till stånd, uppkommer ett ökat behov bland annat av utrymmen för examensarbetare, vilket icke kan tillgodoses inom ämnenas nuvarande lokaler. I detta sammanhang kan nämnas, att redan under nuvarande förhållanden nödgas examensarbetarna i teleteknik I plocka undan sin materiel varje gång tredje årskursen skall laborera, något som är tidsödande och ur flera synpunkter olämpligt. Härtill kommer, att antalet licentiander stigit successivt och tenderar att ytterligare öka. Lokalbehovet för dessa är redan nu svårt att tillgodose och försvåras ytterligare, om en ökad nyintagning kommer till stånd. Dessutom skärpes läget i detta hänseende genom att ett antal licentiander, som nu examineras, fortsätter studierna till teknologie doktorsgrad. Nu anförda skäl har övertygat mig om att en lokalutvidgning är nödvändig, i främsta rummet för teleteknik I och teleteknik II. Det ökade lokalbehovet uppskattas till cirka 500 m² golvyta för de båda nyss-nämnda ämnena. Nuvarande lokaler uppgår till 400+300 m². Olika möjligheter att tillgodose lokalbehovet har diskuterats. En sådan skulle vara, att taga i anspråk de befintliga ritsalarna i byggnadens bottenvåning, vilka tillsammans upptager ungefär den önskade ytan. Detta alternativ har

emellertid företrädarna för de starkströmstekniska ämnena motsatt sig. I stället föreslogs, att man skulle bygga till en våning på huvudbyggnaden, något som uppskattningsvis skulle draga en kostnad av 300 000 kronor.

*Utredning av överstyrelsen för de tekniska
högskolorna rörande åtgärder för att
öka intagningen vid högskolorna*

Efter statsverkspropositionens avlämnande upptogs från departementets sida under hand överläggningar med preses i överstyrelsen för de tekniska högskolorna samt rektorerna vid högskolorna rörande möjligheterna att genom provisoriska anordningar från och med höstterminen 1956 öka intagningen vid vissa av högskolornas fackavdelningar utöver vad som förutsatts i statsverkspropositionen vid beräkningen av högskolornas anslagsbehov för nästa budgetår. Med anledning av, bland annat, vad som framkommit vid nämnda överläggningar uppdrogs — genom remiss den 25 januari 1956 av en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria med därtill fogade handlingar — åt överstyrelsen för de tekniska högskolorna att verkställa en snabbutredning, huruvida och i vad mån nyss avsedda möjligheter kunde föreligga. I nämnda promemoria framhölls avslutningsvis, att en förutsättning för ökad intagning självfallet vore att tillräckligt många behöriga sökande anmälde sig. För bedömande av nämnda förutsättning borde utredningen därför ävenledes innefatta uppgifter om antalet dylika sökande till högskolornas olika fackavdelningar de närmast föregående läsåren.

Med skrivelse den 8 februari 1955 har *överstyrelsen* överlämnat från högskolornas kollegienämnder infortrade förslag och uppgifter i förut berörda hänseenden och för egen del anfört bland annat följande.

Tekniska högskolan i Stockholm. Vad angår möjligheterna att vid denna högskola genom provisoriska åtgärder söka utnyttja redan förefintliga lokaler i större omfattning än som för närvarande sker, så har högskolans kollegienämnd ej funnit några utvägar härtill erbjuda sig. Överstyrelsen har icke på den korta tid, som varit utmätt för ärendets handläggning, haft tillfälle att företaga några undersökningar, vilka kunnat giva överstyrelsen anledning att härutinnan framföra en avvikande mening.

Den ökning av antalet studerande i första årskursen hösten 1956 från 395 till 495 eller med 100, som kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm funnit möjlig under förutsättning att högskolans utbyggnad fullföljes på sätt förut nämnts, har ansetts kräva en förstärkning av högskolans anslagsmedel till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter med 91 000 kronor och av dess anslag till materiel m. m. med 150 000 kronor. Överstyrelsen har emellertid icke kunnat undgå att uppmärksamma, att denna ökning av studerandeantalet förutsattes redan i kollegienämndens petita för budgetåret 1956/57. Överstyrelsens och departementets anslagsberäkningar har också grundats härå, dock att — enligt vad överstyrelsen inhämtat — departementet vid budgetbehandlingen utgått från en ökning av endast 65 nyantagna ordinarie studerande hösten

1956, enär kollegienämnden i ett senare remissyttrande över en framställning av Mekanförbundet (handlingarna finnes fogade vid remissakten i detta ärende) förklarar sig ej kunna öka intagningen vid avdelningen för maskinteknik med 35 studerande förrän hösten 1957. Med hänsyn härtill torde den anslagsförstärkning, som nu ifrågasatts, böra stanna vid det belopp, som är erforderligt för att täcka merkostnaderna för 35 studerande. Detta kommer enligt kollegienämndens grunder för beräkningen av dessa kostnader att uppgå till 32 000 kronor för assistentmedel och 52 500 kronor för materiel m. m. eller sålunda tillhoppa i runt tal 85 000 kronor.

Chalmers tekniska högskola. I detta sammanhang vill överstyrelsen omnämna, att den vid sammanträde i Göteborg den 6 februari 1956 på grundval av en därom vid Chalmers tekniska högskola verkställd utredning beslutat göra framställning till Kungl. Maj:t om inrättande av en avdelning för teknisk fysik jämväl vid denna högskola, om möjligt redan från och med läsåret 1956/57. Denna avdelning är planerad för en antagningskapacitet av 20 ordinarie studerande, vilket emellertid i sin tur kommer att medföra en minskning av antagningskapaciteten inom avdelningen för elektroteknik från 100 till 90 studerande. Ett inrättande av en avdelning för teknisk fysik vid högskolan skulle alltså medgiva en ökning av antalet studerande i första årskursen med 10.

De kostnader, som kommer att föranledas för den första årskursens vidkommande, har av kollegienämnden uppskattats till 6 500 kronor, såvitt gäller anslagsmedel till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. Överstyrelsen har funnit därtill böra läggas ett ökat medelsbehov till materiel m. m. till ett belopp av 5 000 kronor ävensom ett avdelningsföreståndarvode å 804 kronor. Den erforderliga anslagsförstärkningen för den första årskursen bör sålunda uppskattas till ett sammanlagt belopp av i runt tal $(6\,500 + 5\,000 + 804 =)$ 13 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller sammanfattningsvis, att den ökade intagning av ordinarie studerande vid de tekniska högskolorna, som under i det föregående angivna förutsättningar beräknas kunna ske hösten 1956 och som alltså ej är betingad av åtgärder av provisorisk karaktär, kräver en medelsanvisning av sammanlagt $(85\,000 + 13\,000 =)$ 98 000 kronor till högskolorna för budgetåret 1956/57 utöver vad som upptagits för ifrågakommande utgiftsändamål i årets statsverksproposition. För det fall att till höstens intagningar möjligheter, som nu ej framkommit, skulle yppa sig till att genom provisoriska arrangemang öka antagningskapaciteten vid någon avdelning, kan det enligt överstyrelsens mening måhända vara motiverat att höja förutnämnda summa med ett lämpligt belopp.

Härjämte erfordras för den föreslagna nya avdelningen för teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola ett engångsanslag för utrustning å 40 000 kronor, vilket dock icke behöver ställas till förfogande för budgetåret 1956/57.

Med anledning av vad i förutnämnda departementspromemoria därom anförts har i högskolornas yttranden till överstyrelsen lämnats vissa uppgifter rörande antalet behöriga sökande till högskolornas olika fackavdelningar de närmast föregående läsåren. Av nämnda uppgifter framgår bland

annat, att det sammanlagda antalet dylika sökande översteg det totala antalet disponibla utbildningsplatser höstterminen 1954 med 221 och höstterminen 1955 med 303.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Vad beträffar utbildningskapaciteten vid de tekniska högskolorna må framhållas, att den av statsmakterna år 1945 beslutade utbyggnaden av dessa högskolor avsåg att möjliggöra en sammanlagd årlig intagning av 700 studerande i första årskursen, varav 450 vid tekniska högskolan i Stockholm och 250 vid Chalmers tekniska högskola. Det med sikte på nämnda utbildningskapacitet planerade nybyggnadsprogrammet för högskolorna är numera till övervägande del förverkligat. Under budgetåren 1945/55 har för nybyggnadsprogrammets realiserande i byggnads- och utrustningsanslag anvisats nära 70 miljoner kronor. I årets statsverksproposition har vidare föreslagits en medelsanvisning för nämnda ändamål av tillhoppa 7 649 000 kronor. För nybyggnadsprogrammets fullföljande erfordras enligt föreliggande beräkningar ytterligare anslag å tillhoppa 14 428 000 kronor.

Vid högskolorna kunde höstterminen 1955 antagas sammanlagt 719 studerande, varav 395 vid tekniska högskolan i Stockholm och 324 vid Chalmers tekniska högskola. Trots att nybyggnadsprogrammet icke är fullföljt, överstiger sålunda den sammanlagda intagningen vid högskolorna nu den år 1945 av statsmakterna åsyftade. Att så är förhållandet beror på — såsom framgår av de lämnade siffrorna — att vid Chalmers tekniska högskola för närvarande intages 74 flera studerande än som nämnda år förutsattes av statsmakterna.

Med hänsyn till den föreliggande bristen på högskoleutbildade ingenjörer och angelägenheten av att åtgärder vidtages, vilka är ägnade att på kortare sikt motverka nämnda brist, har under senare tid av ecklesiastikdepartementet undersökts möjligheterna att från och med höstterminen 1956 öka intagningen vid de tekniska högskolorna utöver vad som i årets statsverksproposition förutsatts vid beräkningen av högskolornas anslagsbehov för nästa budgetår. I statsverkspropositionen räknades med såsom möjligt att från och med nästa hösttermin öka intagningen vid tekniska högskolan i Stockholm med 65 studerande, medan däremot någon ökning icke förutsattes för Chalmers tekniska högskolas vidkommande. De härefter företagna undersökningarna har emellertid givit vid handen, att vad beträffar tekniska högskolan i Stockholm intagningen kan ytterligare ökas med 35 studerande vid maskintekniska avdelningen under förutsättning att — i enlighet med den senast reviderade generalplanen för högskolans fortsatta utbyggnad — anslag å tillhoppa 1 834 000 kronor anvisas för budgetåret 1957/58 för ombyggnad av en i planen såsom III cd betecknad byggnad och för utrustning av däri planerade institutionslokaler. För nu ifrågakommande ökning av intagningen erfordras vidare enligt överstyrelsens beräkningar en förstärkning av högskolans anslagsmedel till avlöningar och materiel för nästa budgetår med i avrundat tal 85 000 kronor. Då jag finner det angeläget, att den föreslagna ökningen av intagningen kommer till stånd, föreslår jag, att nämnda belopp ställes till högskolans förfogande för nästa budgetår. Samtidigt utgår jag ifrån att de tidigare angivna anslagen i enlighet med förutnämnda generalplan kommer att anvisas för budgetåret 1957/58.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola föreslog i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att en avdelning för teknisk fysik skulle inrättas vid högskolan från och med läsåret 1956/57. Överstyrelsen ansåg sig emellertid icke kunna biträda nämnda förslag. Sedan förslaget numera överarbetats inom vederbörande avdelningskollegium, har överstyrelsen förordat, att en avdelning för teknisk fysik i enlighet med det föreliggande reviderade förslaget inrättas vid högskolan från och med nästa läsår. Vid nämnda avdelning avses skola intagas 20 studerande i första årskursen. Kostnaderna under budgetåret 1956/57 för den föreslagna nya avdelningen beräknas av överstyrelsen till i avrundat tal 13 000 kronor.

Jag föreslår, att för inrättande av en avdelning för teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola beräknas ett avrundat belopp av 13 000 kronor för nästa budgetår.

Av de gjorda utredningarna har vidare framkommit, att möjlighet finnes att avsevärt öka intagningen vid högskolans elektrotekniska avdelning genom att helt skild undervisning anordnas för studieriktningarna starkströms- och svagströmselektroteknik, vilka studieriktningar redan nu i väsentliga delar har skild undervisning. Vid en helt genomförd uppdelning av undervisningen skulle den permanenta intagningen vid denna avdelning — även om en ny avdelning för teknisk fysik inrättas — kunna ökas med 40 à 50 studerande. En förutsättning härför är, att erforderliga medel anvisas för en påbyggnad av avdelningens huvudbyggnad. Nämnda påbyggnad har preliminärt uppskattats draga en kostnad av 300 000 kronor. Enligt föreliggande kostnadsberäkningar erfordras vidare en förstärkning av anslagsmedlen till avlöningar och materiel med i avrundat tal 169 000 kronor för budgetåret 1956/57 och 630 000 kronor vid full utbyggnad, d. v. s. från och med budgetåret 1959/60. Då för närvarande föreligger en betydande brist på högskoleutbildade elektroingenjörer och behovet av dylika ingenjörer med säkerhet kan förutses komma att avsevärt öka, anser jag mig böra tillstyrka, att den föreslagna ökningen av intagningen vid avdelningen kommer till stånd. För att så skall kunna ske erfordras självfallet betydande förstärkning av de årliga anslagsmedlen till avlöningar och materiel. Mot de gjorda beräkningarna av nämnda förstärkning synes mig icke vara något att invända. Jag föreslår därför, att 169 000 kronor ställes till högskolans förfogande för nästa budgetår för möjliggörande av den förordade ökningen av intagningen vid den elektrotekniska avdelningen.

Enligt vad avdelningsföreståndaren för elektrotekniska avdelningen vid tekniska högskolan i Stockholm nyligen under hand upplyst, har en numera företagen undersökning givit vid handen, att intagningen vid avdelningen kan från och med höstterminen 1956 ökas med omkring 25 studerande under vissa förutsättningar. En av dessa är att högskolans anslagsmedel till avlöningar och materiel för nästa budgetår förstärkes med omkring 50 000 kronor. Den ifrågasatta ökningen av intagningen beräknas vid full utbyggnad — d. v. s. från och med budgetåret 1959/60 — enligt gjorda överslagsberäkningar kräva en förstärkning av nämnda anslagsmedel med omkring 300 000 kronor. Vidare nödvändiggör den ökade intagningen vissa ombyggnadsarbeten, vilka preliminärt kostnadsberäknats till 300 000 kronor. Något anslag härför är dock icke behövligt för nästa budgetår. Slutligen erfordras vissa engångsanslag till inredning och utrustning under budgetåren 1957/60. Högskolans kollegienämnd avser enligt

vad som meddelats att inom kort inkomma med en framställning i ärendet. Någon definitiv ståndpunkt till det förslag, för vilket jag här redogjort, kan givetvis icke nu tagas. Jag anser emellertid lämpligt, att i detta sammanhang ett belopp av 50 000 kronor reserveras för möjliggörande av den ifrågasatta ökningen av intagningen vid Stockholmshögskolans elektrotekniska avdelning.

Av vad jag förut anfört framgår, att antalet *permanent* utbildningsplatser vid de tekniska högskolorna kan från och med höstterminen 1956 ökas med sammanlagt 195, vilket innebär en ökning av utbildningskapaciteten med nära 30 procent. Av det nytillkommande antalet utbildningsplatser har 65 förutsatts i årets statsverksproposition, och genom de olika åtgärder, för vilka jag redogjort i det föregående, kan antalet utbildningsplatser ökas med 130. Den totala ökningen av utbildningskapaciteten från och med nästa hösttermin avser främst de kategorier av högskoleutbildade ingenjörer, varav behovet för närvarande är störst, nämligen elektrotekniker, mekanister, väg- och vattenbyggare samt tekniska fysiker. Vidare må framhållas, att ökningen av antalet utbildningsplatser under innevarande och nästa läsår innebär en ökning av utbildningskapaciteten i fråga om elektrotekniker och mekanister med omkring 50 procent samt väg- och vattenbyggare med omkring 20 procent, varjämte antalet utbildningsplatser för tekniska fysiker mer än fördubblats.

Den av mig i det föregående föreslagna eller beräknade förstärkningen av högskolornas anslagsmedel till avlöningar och materiel för nästa budgetår uppgår till sammanlagt (85 000 + 13 000 + 169 000 + 50 000 =) 317 000 kronor. I enlighet med vad överstyrelsen uttalat torde vidare, med hänsyn till att möjligheter längre fram kan yppa sig att ytterligare öka intagningen, ett lämpligt belopp böra reserveras härför. Enligt min mening bör förslagsvis 83 000 kronor beräknas för sistnämnda ändamål. Jag föreslår därför, att sammanlagt 400 000 kronor anvisas till förstärkning av högskolornas anslagsmedel till avlöningar och materiel för nästa budgetår för möjliggörande av ökning av intagningen utöver vad som förutsatts i årets statsverksproposition. Ifrågavarande belopp torde böra anvisas under ett särskilt förslagsanslag, benämnt Tekniska högskolorna: Ökad intagning av studerande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande anslaget disposition.

I detta avsnitt upptager utskottet till behandling den i det följande under avsnitt II närmare redovisade *motionen II: 541* av herr *Dahlén m. fl.*

Utskottet

Den genomgripande upprustning av vårt lands resurser i fråga om forskning och högre undervisning, som på grundval av ett flertal olika sakkunnigutredningar beslöts vid 1946 och 1947 års riksdagar, omfattade även de tekniska högskolorna. Såvitt gällde en utbyggnad av de högre lärosätena i skilda hänseenden var för övrigt dessa högskolors behov de, som tidigast uppmärksammades. Det kan dock konstateras, att i fråga om vissa hjälpkrafter vid de olika vetenskapliga institutionerna de tekniska högskolorna icke vid 1946 års riksdag utrustades med samma resurser, som i dylikt

avseende vid detta års och nästföljande års riksdagar kommo de medicinska fakulteterna och de matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom karolinska institutet till del. Härtill kommer att sedan dess de tekniska högskolornas nybyggnadsprogram fortskridit och nya institutionslokaler successivt tagits i bruk, vilket efter hand medfört personalbehov, som tidigare icke varit aktuella.

Departementschefen har för årets riksdag framlagt förslag till en icke obetydlig ökning av biträdespersonal och assistenter vid de tekniska högskolorna. Förslaget bygger på ett av den s. k. basorganisationskommittén avgivet, av överstyrelsen överarbetat betänkande. Utskottet finner Kungl. Maj:ts förslag till förbättring av de personella resurserna vid landets tekniska högskolor välmotiverat och tillstyrker bifall till detsamma. Vad departementschefen i förevarande fråga anfört har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om att terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna helt avskaffas från och med nästa budgetår. I detta sammanhang får utskottet erinra om vad utskottet anfört och hemställt i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1956: 55, punkt 4, angående avskaffande av kvarvarande avgifter vid universiteten och vissa högskolor.

De av Kungl. Maj:t i det föregående redovisade, i propositionen nr 89 framställda förslagen till ökad intagning av studerande vid de tekniska högskolorna innebär att antalet permanenta utbildningsplatser vid högskolorna höjes med sammanlagt 195, varav 125 vid tekniska högskolan i Stockholm och 70 vid Chalmers tekniska högskola. Härigenom kommer högskolornas utbildningskapacitet att stiga med nära 30 procent. Ökningen av utbildningskapaciteten avser bland annat följande kategorier av högskoleingenjörer, nämligen elektrotekniker (+75), mekaniker (+35), väg- och vattenbyggare (+28) samt tekniska fysiker (+30). För åstadkommande av höjning av antalet utbildningsplatser för sistnämnda kategori innebär Kungl. Maj:ts förslag jämväl inrättande av en ny avdelning för teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om angelägenheten av att åtgärder vidtagas i syfte att på kort tid motverka den föreliggande bristen på högskoleutbildade ingenjörer. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att förslagets genomförande avsevärt förstärker utbildningskapaciteten inom just de ämnesområden, där efterfrågan på ingenjörer är störst. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker utskottet att ett särskilt förslagsanslag av 400 000 kronor uppföres på riksstaten för nästa budgetår för möjliggörande av ökning av intagningen utöver vad som förutsatts i årets statsverksproposition.

I motionen II: 541 har yrkats på vissa anslagshöjningar för att möjliggöra en ökad intagning av elever vid de tekniska högskolorna med 100 vid tekniska högskolan i Stockholm och med 60 vid Chalmers tekniska högskola.

Enligt Kungl. Maj:ts, i propositionen nr 89 framställda förslag, kommer den sammanlagda utbildningskapaciteten att höjas med vid stockholms-högskolan 125 och vid göteborgshögskolan 70. Såvitt utskottet kan finna synes syftet med motionen II: 541 härigenom ha blivit i huvudsak tillgodosett, varför motionen torde bära av riksdagen lämnas utan bifall. Utskottet kommer i det följande att under respektive anslagpunkter göra hemställan i enlighet härmed.

I motionen II: 542 har ifrågasatts anvisande av visst investeringsanslag till nybyggnader vid Chalmers tekniska högskola för möjliggörande av ökning bland annat av antalet elever vid högskolans avdelning för väg- och vattenbyggnad. Utskottet upptager i det följande detta förslag till behandling under avsnitt II, punkten 21.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag, till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ökad intagning av studerande* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

II. Anslagsberäkningar för budgetåret 1956/57

1:o) **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln framställda förslag (punkt 161, s. 321 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956), vilket innebär en anslagshöjning med 5 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	25 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	21 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 200

Summa kronor 71 000

b) till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 71 000 kronor.

2:o) **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, s. 321 och 322), vilket innebär en anslagsminskning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 13 800 kronor.

3:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 163, s. 322—342) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 7 710 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels en inom andra kammaren av herr Cassel väckt motion (II: 414), vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av åttonde huvudtiteln, punkt 163, måtte besluta, att biträdande lärarbefattningen i gasdynamik vid

kungl. tekniska högskolan omändras till professur i ämnet, varvid samtidigt biträdande lärarbefattningen indrages;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Boman* och *Pålsson* (I: 245) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Malmö (II: 545), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vid såväl tekniska högskolan i Stockholm som Chalmers tekniska högskola inrättas en professur i vägbyggnad och att avlöningskostnaderna för dessa befattningar få bestridas av bilskattemedel;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Dahlén m. fl.* (II: 541) väckt motion, vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 7 765 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 55 000 kronor.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 245, II: 414 och II: 541.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar och de i det föregående redovisade förslagen, såvitt här är i fråga, till förstärkt basorganisation och slopande av terminsavgifterna även för den lägsta årskursen — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

En ny laboratur i elektrisk mätteknik i Ca 34 (jämte arvode av 1 008 kronor) med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i ämnet.

En ny laboratur i byggnadsstatik i Ca 34 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i grafostatik och hållfasthetslära.

En ny befattning som speciallärare i allmän teleteknik.

Omändring av en befattning som biträdande lärare i byggnadsakustik till en befattning som speciallärare i byggnadsakustik.

En ny befattning som biträdande lärare i tillämpad matematik.

En ny befattning som biträdande lärare i radioteknik IV.

En ny befattning som biträdande lärare i elektrisk installationsteknik inom arkitekturavdelningen.

Höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för den löpande verksamheten med 580 000 kronor.

Medelsanvisning för anställande av en för elektriska reparationer avsedd befattning som reparatör i Cg 12.

Inrättande av två nya tjänster som institutionsvaktmästare i Ce 14, en avsedd för institutionerna för cellulosateknik, pappersteknik och träkemi samt en avsedd för institutionen för allmän maskinteknik och gruvmaskinteknik.

Medelsanvisning för att en tjänst som institutionsvaktmästare i Ca 14 vid institutionen för fotografi förändras till tjänst som instrumentmakare i Ca 16, en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 14 vid institutionen för fysik II förändras till tjänst som instrumentmakare i Ce 16, en tjänst som institutionsvaktmästare i Ca 12 vid institutionen för teknisk organisk

kemi förändras till tjänst som instrumentmakare i Ca 14, en tjänst som institutionsvaktmästare vid institutionen för byggnadsteknik uppflyttas från Ca 12 till Ca 14, en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för elektrisk mätteknik förändras till tjänst som instrumentmakare i Ce 14 och en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för kemisk apparatteknik förändras till tjänst som instrumentmakare i Ce 14.

Förslag av överstyrelsen om inrättande av professur dels i gasdynamik och dels i vägbyggnad har icke biträttats av departementschefen.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag innebär sammanlagt en anslagshöjning med 1 700 000 kronor.

I *motionerna I: 245* och *II: 545* har anförts bland annat följande.

Genom bilismens snabba utveckling har väg- och gatutrafiken fått allt större betydelse för landets ekonomiska liv. Jämsides härmed har kraven på framkomlighet och säkerhet på vägar och gator ökats, vilket i sin tur motiverat ökade insatser i fråga om underhåll och byggande på detta område. Fordringarna på vägarnas utformning i vad gäller linjeföring, trafikutrymme, bärighet och slityta har samtidigt skärpts. Vid både byggandet och underhållet har maskinella hjälpmedel kommit till allt större användning. Projekteringen, byggandet och underhållet av vägar har utvecklats till en teknik som ställer stora krav på dess utövare.

Landets totala kostnader för den statliga, kommunala och enskilda väghållningen uppgår till miljardbelopp per år. Vägtrafikens kostnader är än större.

Med hänsyn till de värden det här rör sig om är det av största vikt att verksamheten på detta område bedrivs rationellt. Härför fordras bland annat för uppgifternas lösande väl kvalificerade tekniker. Jämsides med det av den ökande trafiken betingade ökade behovet av byggnads- och underhållsätgärder stiger kraven på teknikernas antal och utbildning. Inte minst viktigt är att högskoleutbildningen av vägbyggare är tillgodosedd på ett tillfredsställande sätt. Vi har emellertid den uppfattningen att så för närvarande icke är fallet. Den nuvarande anordningen med specialläro- befattning i ämnet vägbyggnad vid de tekniska högskolorna anser vi icke vara till fyllest. Med hänsyn till ämnets vikt och betydelse bör detsamma företrädas av professor.

Enligt vad vi inhämtat har frågan om inrättande av en professur i vägbyggnad vid tekniska högskolan väckts av avdelningskollegiet i väg- och vattenbyggnad därstädes redan år 1949. Efter genom kollegiets försorg verkställda utredningar i vissa avseenden har tekniska högskolans kollegienämnd i fjol — under förutsättning att kostnaderna för de till professuren hörande avlöningsförmånerna komme att bestridas av bilskattemedel — hos överstyrelsen för de tekniska högskolorna upprepat tidigare framförda äskanden om inrättande av professuren i fråga. Kollegienämnden har i sin motivering även framhållit det ur såväl civil som militär synpunkt betydelsefulla flygfältsbyggandet, vilket tagit stark fart under det senaste decenniet och vilket innehåller många speciella problem. Flygfältsbyggandet handhades i regel av vägbyggare och föll således enligt nämnden naturligen inom vägprofessurens ämnesområde.

Beträffande den i sammanhanget viktiga frågan om laboratorielokaler

och samarbetet med statens väginstitut har kollegienämnden åberopat ett uttalande av avdelningskollegiet för avdelningen för väg- och vattenbyggnad, som härutinnan i huvudsak anfört följande.

»Sedan många år har statens väginstitut bedrivit ingående och omfattande forskning inom vägområdet. Det har inom sin organisation ett flertal framstående specialister och inom sina lokaler en dyrbar och för vägforskningen värdefull utrustning. Behovet av forskning är emellertid snabbt växande. En utökning av vägforskarna med en så högkvalificerad kraft som professor skulle innebära ett värdefullt tillskott. Men det kan å andra sidan icke för närvarande vara tal om att inom högskolan upprätta ett större forskningslaboratorium för vägbyggnad med erforderliga resurser, då detta skulle innebära en kostsam och onödig dubblering. Det synes därför naturligt, att professuren i forskningshänseende anknytes till väginstitutet.

Professorn skulle sålunda i samarbete med väginstitutet kunna ägna sig åt sådana områden inom vägforskningen som institutet ej hinner närmare bearbeta. Det är å andra sidan så, att en professor måste kunna lägga upp sin forskningsverksamhet på annat sätt än väginstitutet i regel — och helt riktigt — gör. En professor har t. ex. möjlighet att sätta den ena efter den andra av unga studerande på ständigt nya uppslag och sedan för fördjupad forskning välja ett fåtal problem, som vid dessa ansatser visa lovande resultat. Det kan här vara fråga om examens-, licentiat- eller doktorsarbeten.

Samarbetet i forskningshänseende mellan institutionen för vägbyggnad vid högskolan och statens väginstitut kan lämpligen ordnas så att professorn även skall ha ställning som extra avdelningschef vid väginstitutet. Härvid behåller han den för professorer sedvanliga friheten och självständigheten som forskare och som ledare för sina assistenter, licentiander och doktorander.

Professorn disponerar väginstitutets resurser med de inskränkningar och i enlighet med de regler, som i övrigt bestämma institutets verksamhet.»

Direktionen för statens väginstitut har hos överstyrelsen tillstyrkt inrättandet av ifrågavarande professur och ansett, att ett gott samarbete mellan professorn i vägbyggnad och statens väginstitut vore till fördel för bägge parter.

Även från Chalmers tekniska högskolas sida har förslag framförts om inrättande av en professur i vägbyggnad.

Överstyrelsen har i sina petita för budgetåret 1956/57 anfört att den för egen del hade blivit övertygad om behovet av en förstärkning av de tekniska högskolornas resurser med avseende på undervisningen och forskningen på förevarande område och därför funnit sig böra förordad ett inrättande av en professur i vägbyggnad vid vardera högskolan.

Förslag om inrättandet av professorer i vägbyggnad har även gjorts i framställning till Kungl. Maj:t av Svenska vägföreningen och vissa andra organisationer. Enligt vad vi vidare inhämtat har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 17 mars 1955 till statsrådet Hjalmar Nilson ingivit en framställning, vari hemställdes att åtgärder måtte vidtagas för en ökning av de vid de tekniska högskolorna årligen examinerade väg- och vattenbyggnadsingenjörerna, särskilt med syfte att vägväsendets behov av högskoleutbildade ingenjörer skulle kunna bättre tillgodoses än för närvarande. De medel, som enligt styrelsen därvid borde komma i fråga, syntes vara

dels att skapa möjligheter att utöka antalet elever vid vederbörande fackavdelning, dels inrättande av professur eller professurer i ämnet vägbyggnad. Enligt styrelsens förmenande borde detta vara av så stort intresse för vägtrafiken, att man allvarligt borde överväga att för ändamålet i erforderlig mån använda bilskattemedel.

Utskottet. Beträffande yrkandet i motionen II: 414 får utskottet erinra om att den nuvarande befattningen som biträdande lärare i gasdynamik inrättades från och med budgetåret 1948/49 på förslag av flygforskningskommittén. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har i sina petita för budgetåret 1956/57 med anledning av framställning från kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm hemställt om inrättande av en professur i ämnet och därvid framhållit att förevarande ämnesområde med hänsyn till flygteknikens snabba utveckling efter det senaste världskriget kommit att intaga en central ställning inom den flygtekniska utbildningen och forskningen.

Utskottet är medvetet om den betydelse, som man måste tillmäta den under senare år i stark utveckling stadda forskningen och undervisningen på ifrågavarande område. Utskottet har emellertid icke funnit sig berett att biträda det i motionen II: 414 gjorda yrkandet. Utskottet vill i anslutning härtill framhålla, att enligt Kungl. Maj:ts förslag, vilket utskottet funnit sig böra biträda (se i det följande, punkten 20), byggande av de tillämnade nya lokalerna för avdelningen för flygteknik icke kommer att kunna igångsättas under nästkommande budgetår. Utskottet förutsätter att frågan om professur i gasdynamik blir föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida och att förslag förelägges riksdagen om professurens inrättande vid tidpunkt, då den prövas erforderlig för undervisningen och detaljplaneringen av de nya flygtekniska institutionerna.

Under denna punkt har utskottet ansett sig böra till behandling upptaga de i motionerna I: 245 och II: 545 framställda yrkandena om inrättande vid envar av de tekniska högskolorna av en professur i vägbyggnad, för vilka professurer avlöningskostnaderna skulle bestridas av bilskattemedel.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har i sina petita för budgetåret 1956/57 förklarat sig ha blivit övertygad om att en dylik förstärkning av de tekniska högskolornas resurser vore erforderlig med avseende på undervisning och forskning på nämnda område. Det framträdande behovet av professurer i ämnet har också inför utskottet vitsordats av representanter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens väginstitut och svenska vägföreningen m. fl. organisationer.

Utskottet finner för sin del uppenbart, att den starka trafikutvecklingen kräver ökade insatser på vägområdet från det allmännas sida, insatser, som bland annat kunna leda till åtgärder till förbättrande och förbilligande av vägbyggnader. På grund av att vägbyggnandet blivit alltmer komplicerat ha också forskning och undervisning i vägbyggnad vid våra

tekniska högskolor vuxit i betydelse. Dessa lärosäten äro för närvarande utrustade allenast med deltidstjänstgörande speciallärare i vägbyggnad. Genom en dylik anordning kan givetvis forskningen och undervisningen i detta, i den dagsaktuella situationen betydelsefulla ämne icke tillgodoses på ett fullt tillfredsställande sätt. Härtill komma de vidgade krav på undervisningens resurser, som följa av ökningen av antalet studerande.

Statens väginstitut, som är det särskilda statliga forskningsorganet på hithörande område, har sin forskningsverksamhet främst inriktad på uppnåendet av praktiska resultat. För grundforskning inom ifrågavarande betydelsefulla ämnesområde torde institutet sakna erforderliga resurser.

Vid sin prövning av förevarande fråga har utskottet funnit starka skäl tala för att ämnet vägbyggnad vid de tekniska högskolorna får företrädare i professors ställning. Beträffande tekniska högskolan i Stockholm bör en dylik professur lämpligen få nära anknytning till väginstitutet.

Automobilskattemedel användas redan nu i vissa fall till forskningsändamål. Utskottet får härutinnan hänvisa till anslagen under sjätte huvudtiteln till statens väginstitut och till undersökningar rörande vägtrafikolyckor m. m.

Det synes därför utskottet principiellt försvarligt om även kostnaderna för professorer i vägbyggnad och till dessa knutna hjälpkrafter ävensom anslag till materiel bestridas med anlitande av bilskattemedel.

I anslutning till motionerna I: 245 och II: 545 vill utskottet förorda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t låter verkställa utredning rörande de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för inrättande av med bilskattemedel bekostade professorer i vägbyggnad vid vardera tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola samt för 1957 års riksdag framlägger de förslag, vartill nämnda utredning må giva anledning.

Vad departementschefen under förevarande punkt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med hänvisning till vad utskottet i det föregående under avsnitt I uttalat rörande motionen II: 541 tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till personalorganisation för tekniska högskolan i Stockholm samt till avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, samt avstyrker bifall till nyssnämnda motion, såvitt här är i fråga. Ifrågavarande anslag torde alltså i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår böra uppföras med 7 710 000 kronor.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må,

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 414 samt II: 541, sistnämnda motion såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen i det föregående anfört,

b) godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		2 411 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	392 340	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	15 660	408 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, <i>förslagsvis</i>	2 310 000	
b. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan ..	1 339 000	3 649 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		1 287 500
		Summa kronor 7 755 500

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Stockholms stad m. fl.		45 500
		Nettoutgift kronor 7 710 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 710 000 kronor;

II. i anledning av motionerna I: 245 och II: 545, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t låter verkställa utredning rörande de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för inrättande av med bilskatte-medel bekostade professurer i vägbyggnad vid vardera tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola samt att Kungl. Maj:t för 1957 års riksdag framlägger de förslag till professorernas inrättande, vartill nämnda utredning må giva anledning.

4:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 164, s. 342—344), vilket innebär en anslagshöjning med 90 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 180 000 kronor.

5:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 165, s. 344—347) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 2 170 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 30 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft den i det föregående under avsnitt I angivna motionen II: 541 av herr *Dahlén m. fl.*, vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 2 324 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 154 000 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag samt avstyrker med hänvisning till vad utskottet i det föregående under avsnitt I anfört rörande motionen II: 541 bifall till densamma i vad den avser ifrågavarande anslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 541, såvitt här är i fråga, till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 170 000 kronor.

6:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166, s. 347), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

7:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 167, s. 347 och 348), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 16 000 kronor.

8:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 168, s. 348), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

9:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler vid svenska träforskningsinstitutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 169, s. 348—351) hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att inredning och utrustning för tekniska högskolans i Stockholm nya institutionslokaler vid svenska träforskningsinstitutet må beställas till ett belopp av högst 334 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58;

b) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler vid svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

10:o) **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 170, s. 351—365) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 540 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått den i det föregående under avsnitt I angivna motionen II: 541, vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 917 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 377 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar och de i det föregående redovisade förslagen, såvitt här är i fråga, till förstärkt basorganisation och slopande av terminsavgifterna även för den lägsta årskursen — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

Minskning i medelsbehovet med i runt tal 46 000 kronor till följd av ombildning av silikatkemiska institutionen vid Chalmers tekniska högskola till ett självständigt silikatforskningsinstitut.

Uteslutande ur personalförteckningen av den för J. A. Hedvall personliga professuren i silikat kemi.

En ny professur i matematisk fysik i Co 14 med samtidig minskning av arvodet till specialläraren i beskrivande geometri; den i samband därmed omreglerade professuren i tillämpad matematik vid högskolan bibehålles med oförändrad benämning för innehavaren av den nuvarande professuren i ämnet.

En ny professur i värmeteknik och maskinlära i Co 14 med samtidig indragning av arvodet till specialläraren i ämnet.

En ny laboratur i elektronik i Ca 34 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet.

En ny laboratur i elektricitetslära och elektrisk mätteknik i Ca 34 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III.

En ny speciallärarbefattning i geoteknik.

En ny speciallärarbefattning i byggnadsstatik II.

En ny befattning som biträdande lärare i teleteknik I.

Höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för den löpande verksamheten med 400 000 kronor.

En ny befattning som biblioteksamanuens (reglerad befordringsgång Cf 21—Ce 25) och en ny befattning som biblioteksbiträde i Ce 11.

Ordinarie sättnings av tjänsten som högskolesekreterare (Ce 29—Ca 29).

Medelsanvisning å 4 000 kronor till extra arbetshjälp vid rektorsexpeditionen.

Två nya befattningar som institutionsvaktmästare i Ce 14.

Medelsanvisning till följd av att en tjänst som driftingenjör vid värme- och kraftcentralen uppflyttas från Cg 24 till Cg 25 och en tjänst som institutionsvaktmästare vid institutionen för byggnadsteknik uppflyttas från Ca 12 till Ca 14.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag innebär sammanlagt en anslagshöjning med 1 109 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt avstyrker med hänvisning till vad utskottet i det föregående under avsnitt I anfört bifall till motionen II: 541, i vad den avser ifrågavarande anslag.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 541, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad departementschefen i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis		1 360 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, förslagsvis ..	303 768	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	<u>13 232</u>	317 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, förslagsvis	1 258 000	
b. Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem	4 200	
c. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan ..	<u>904 800</u>	2 167 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis		<u>740 000</u>
	Summa kronor	4 584 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	<u>44 000</u>
	Nettoutgift kronor 4 540 000

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 540 000 kronor.

11:o) **Chalmers tekniska högskola: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 171, s. 365—368), vilket innebär en anslagshöjning med 19 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola*: Omkostnader för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 603 200 kronor.

12:o) **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 172, s. 368—370) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 480 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 130 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått den i det föregående under avsnitt I angivna motionen II: 541 av herr *Dahlén m. fl.*, vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 723 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 243 000 kronor.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avstyrkande under hänvisning till vad utskottet i det föregående under avsnitt I anfört av bifall till motionen II: 541, i vad den avser ifrågasvarande anslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 541, såvitt här är i fråga, till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 480 000 kronor.

13:o) **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 173, s. 370), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

14:o) **Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 174, s. 370 och 371), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

15:o) **Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 175, s. 371—374), vilket innebär en anslagshöjning med 186 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 649 000 kronor.

16:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 176, s. 374), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 93 000 kronor.

17:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 177, s. 374 och 375), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

18:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 178, s. 375), vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

19:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179, s. 375 och 376), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

20:o) **Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 29, punkt 8, s. 12—22 av förut omförmälda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 5 165 000 kronor.

Till högskolans utbyggnad har riksdagen anvisat investeringsanslag för budgetåren 1946/56 av sammanlagt 31 460 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 000 000 kronor.

Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté hemställer i skrivelse den 15 september 1955, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 5 665 000 kronor till högskolans utbyggnad. Kommittén

framlägger därvid ånyo en tids- och kostnadsplan för utbyggnadens genomförande. Denna har angivits vara i princip densamma som bifogats kommitténs av riksdagen godkända generalplan av år 1945, vilken i reviderat skick med avseende på kostnader och tidpunkter för de olika byggnadernas färdigställande framlagts i samband med kommitténs anslagsäskanden för innevarande budgetår. Planen har emellertid nu ytterligare reviderats med avseende på kostnaderna och förläggningen av vissa avdelningar. I fråga om tiden för utbyggnadens färdigställande anför kommittén bland annat:

Enligt 1945 års generalplan skulle högskolans utbyggnad varit i huvudsak avslutad under budgetåret 1952/53. På grund av den under en följd av år starkt begränsade tilldelningen av medel och byggnadstillstånd har denna tidpunkt successivt måst förskjutas till förslagsvis år 1958/59, vilket är samma tidpunkt, som kommittén föreslog föregående år, då en fyraårsplan för utbyggnaden framlades. Kommittén kan med hänsyn till den rådande bristen på högskoleutbildade tekniker för sin del icke föreslå ett ytterligare uppskov med utbyggnadens färdigställande. Enligt kommitténs tidsplan kan en ökning av antalet studerande på avdelningarna V och A genomföras fr. o. m. hösten 1956 och på avdelningarna M, S och L fr. o. m. hösten 1957.

För att utbyggnaden skall vara genomförd under budgetåret 1958/59 kräves enligt kommitténs kostnadsberäkningar ytterligare investeringsanslag å tillhoppa 15 155 000 kronor, varav 5 665 000 kronor för nästa budgetår, 5 010 000 kronor för budgetåret 1957/58 och 4 480 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Av det för budgetåret 1956/57 begärda beloppet avses 3 665 000 kronor till fullföljande och färdigställande av nybyggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur samt 2 000 000 kronor till påbörjande av nybyggnad för de flygtekniska institutionerna.

Kommittén har vidare anmält, att kommittén påfört det för innevarande budgetår anvisade anslaget ett belopp av 395 000 kronor, utgörande under tio år uppkomna merkostnader för utvändiga ledningar m. m. Merkostnaderna hänför sig huvudsakligen till distributionssystemen för högspänd elektrisk ström, vilka avsevärt fördyrats som en följd av den under senare år starkt stegrade förbrukningen av elkraft inom högskolans institutioner.

I sin framställning om anslag till högskolans utbyggnad framlägger byggnadskommittén även förslag om ändrad *förläggning* i förhållande till generalplanen av lokaler för avdelningarna för maskinteknik (M), flygteknik och skeppsteknik (S) samt lantmäteri (L) ävensom i anslutning därtill förslag om utvidgning av det av högskolan nu disponerade området å Norra Djurgården.

I yttrande över kommitténs framställning har den av chefen för ecklesiastikdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1955, tillkallade utredningsmannen för utarbetande av organi-

sationsplan för upprustning av Stockholms högskola, *byråchefen T. Arén*, framhållit, att vid tekniska högskolans fortsatta utbyggnad nybyggnaden för avdelningen för lantmäteri borde givas företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Utredningsmannen anför bland annat följande.

Stockholms högskola kämpar för närvarande med stora lokalsvårigheter, och dessa ökas för varje år genom den växande tillströmningen av studerande. För att icke en katastrofsituation skall uppstå, är det nödvändigt, att ökade lokalutrymmen snarast möjligt ställes till högskolans förfogande. Redan år 1948 beslöt statsmakterna, att det staten tillhöriga kvarteret Vega vid Drottninggatan i Stockholm med därå uppförda byggnader skulle reserveras för Stockholms högskolas framtida behov. Inom detta kvarter är, jämte annat, tekniska högskolans i Stockholms äldre lokaler belägna. Lantmäteriuundervisningen och viss del av undervisningen för blivande arkitekter är alltjämt förlagd till nämnda äldre lokaler. Det är av den största vikt, att dessa lokaler snarast möjligt frigöres för Stockholms högskolas räkning. Hur snart detta kan ske är beroende av i vilken takt och på vad sätt den pågående utbyggnaden av tekniska högskolan i Stockholm bedrivs.

Av det för nästa budgetår äskade anslaget avser 2 000 000 kronor en första medelsanvisning till nybyggnad för de flygtekniska institutionerna inom avdelningen för flygteknik och skeppsteknik, medan medel till nybyggnad för avdelningen för lantmäteri upptagits i byggnadsplanen först från och med budgetåret 1957/58. Någon motivering för den föreslagna ordningsföljden för dessa byggnadsföretag har icke lämnats. Även om denna angelägenhetsgradering är riktig, om man enbart tager hänsyn till undervisningen och forskningen vid tekniska högskolan i Stockholm, måste jag emellertid ur de synpunkter, som jag har att beakta som utredningsman för Stockholms högskola, framhålla nödvändigheten av att nybyggnaden för avdelningen för lantmäteri gives företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna inom avdelningen för flygteknik och skeppsteknik. En dylik åtgärd skulle medföra, att de av avdelningen för lantmäteri disponerade lokalerna i kvarteret Vega kommer att frigöras minst ett år tidigare än vad eljest skulle bli fallet.

Byggnadskommittén har med anledning härav framhållit bland annat följande.

Kommittén har i sin tids- och kostnadsplan av år 1955 för utbyggnadens genomförande föreslagit, att en nybyggnad för avdelningen för flygteknik påbörjas under budgetåret 1956/57 och nybyggnaden för lantmäteri under budgetåret 1957/58. Anledningen till denna ordningsföljd mellan de två nybyggnadsprojekten är, att kommittén bedömt avdelningens för flygteknik lokalbehov såsom ännu mera trängande än avdelningens för lantmäteri. Institutionerna för flygplansstatik och flygplanbyggnad, gasdynamik, flygmotorteknik och installationsteknik för flygplan saknar helt laboratorie- och demonstrationslokaler och disponerar endast ett otillräckligt antal skrivrum för lärare och assistenter. Härtill kommer, att det aktuella behovet av flygtekniker av kommittén bedömts vara större än motsvarande behov av lantmätare och att det sålunda även av detta skäl är angeläget, att nybyggnaden för flygteknik färdigställes före nybyggnaden för lant-

mäteri. Högskolans kollegienämnd, som av kommittén hörts i denna fråga, har efter ingående diskussion intagit samma ståndpunkt som den kommittén kommit fram till.

Om av skäl, som faller utanför kommitténs bedömande, nybyggnaden för lantmäteri anses böra komma till stånd före nybyggnaden för flygteknik, föreligger inga tekniska hinder för en sådan förändring av kommitténs tidsplan. Nybyggnaden för lantmäteri kan sålunda påbörjas före utgången av år 1956 och beräknas vara färdigställd under hösten 1958.

Beträffande byggnadskommitténs förslag om utvidgning av tekniska högskolans område med ett område mellan Riksmarskalkens väg och Drottning Kristinas väg har yttrande inhämtats från riksmarskalksämberet, som jämväl överlämnat yttranden från styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet, överstyrelsen för Svenska röda korset, Djurgårdsnämnden och Djurgårdens förvaltning.

Styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet anför bland annat:

Då styrelsen icke för närvarande planerar någon utvidgning av sjukhemmet, finner sig styrelsen ej heller kunna motsätta sig det nu framlagda förslaget om markupplåtelse. Styrelsen vill emellertid kraftigt understryka, att erforderliga åtgärder måste vidtagas för att förebygga att sjukhemmets patienter störes av arbetet i högskolans institutioner samt att tillbörlig hänsyn tages till sjukhemmet även under den tid, då de planerade byggnadsarbetena pågår.

Det föreliggande förslaget innebär bland annat, att institutioner för flygteknik skall uppföras omedelbart söder om sjukhemmet och institutioner för lantmäteri nordväst därom. Enligt planerna skall institutionerna uppföras, de flygtekniska under budgetåren 1956/57 och 1957/58 samt lantmäteriinstitutionerna under budgetåren 1957/58 och 1958/59. I den del av sjukhemmet som vetter mot söder ligger åtskilliga sjukrum samt lokaler för röntgen- och poliklinikundersökningar, ävensom personalbostäder, under det att byggnadens motsatta del inrymmer en köksflygel. Då de nya flygtekniska institutionerna enligt styrelsens uppfattning medför påtagliga risker för att patienterna kommer att utsättas för ytterligare oljud utöver det som förorsakas av de redande befintliga institutionerna av liknande slag och då sådana risker i det längsta synes böra undvikas, är det från sjukhemmets synpunkt önskvärt, att de båda byggnadsprojekten kommer till utförande i omvänd ordning mot den planerade och att således lantmäteriinstitutionerna nordväst om sjukhemmets köksflygel uppföres först. Det skulle för sjukhemmets verksamhet vara ytterst besvärande, om arbeten samtidigt skulle komma att pågå för båda byggnadsföretagen. Det är med hänsyn härtill synnerligen angeläget, att det företag, som skall utföras sist, icke påbörjas förrän det andra företaget blivit i det närmaste fullbordat.

Överstyrelsen för Svenska röda korset ansluter sig till detta yttrande.

Djurgårdens förvaltning har ingen erinran mot byggnadskommitténs förslag i vad rör markupplåtelse och förläggning av vissa institutioner men förutsätter, att Riksmarskalkens väg bibehålles som parkväg i hela sin nuvarande sträckning samt att förvaltningen och riksmarskalksämberet beredes tillfälle att yttra sig över blivande byggnadsritningar. Beträffande

tidpunkten för de olika byggnadsåtgärderna ansluter sig förvaltningen till vad styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet härom anført. Förvaltningen förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t kommer att utfärda föreskrifter rörande ianspråktagande av den ifrågavarande Djurgårdsmarken av i tillämpliga delar enahanda innehåll som de föreskrifter, vilka meddelats vid den senaste utvidgningen av högskolans område.

Riksmarskalksämberet åberopar vad Djurgårdens förvaltning anført.

Departementschefen har anført bland annat följande.

Mot byggnadskommitténs förslag rörande ändring av generalplanen för högskolans utbyggnad, vilket främst berör avdelningarna för maskinteknik, flygteknik och skeppsteknik samt lantmåteri, har jag i stort sett ingen erinran. Jag tillstyrker därför, att ändringsförslaget lägges till grund för det fortsatta arbetet med utbyggnadens detaljplanering. Merkostnaderna för förslagens genomförande kan beräknas till omkring 3 000 000 kronor, motsvarande den uppskattade kostnaden för lantmåteriavdelningens nybyggnad.

Ändringsförslagens genomförande förutsätter, att ett markområde mellan Riksmarskalkens väg och Drottning Kristinas väg ställes till högskolans förfogande. Även härvidlag anser jag mig i huvudsak kunna biträda vad byggnadskommittén föreslagit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande ifrågavarande områdes upplåtande till högskolan. Härvid bör i den mån så är praktiskt möjligt beaktas vad som i ifrågavarande hänseenden anført i de avgivna remissyttrandena.

För nästa budgetår har byggnadskommittén i förut nämnda skrivelse den 15 september 1955 begärt ett investeringsanslag av 5 665 000 kronor, varav 3 665 000 kronor till fullföljande och färdigställande av nybyggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur samt 2 000 000 kronor till påbörjande av nybyggnad för de flygtekniska institutionerna. Mot den begärda medelsanvisningen till väg- och vattenbyggnadsavdelningens och arkitekturavdelningens nybyggnader har jag ingen erinran. Med hänsyn till vad utredningsmannen för Stockholms högskolas upprustning anført rörande angelägenheten av att de av avdelningen för lantmåteri nu disponerade lokalerna i kvarteret Vega snarast möjligt ställes till Stockholms högskolas förfogande anser jag, att nybyggnaden för lantmåteriavdelningen bör givas företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Med denna ordning mellan byggnadsföretagen skulle även de av styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet framförda önskemålen kunna tillgodoses. Jag anser mig därför för nästa budgetår böra beräkna en medelsanvisning av 1 500 000 kronor till nybyggnad för avdelningen för lantmåteri men däremot ingen medelsanvisning till nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Vid bifall till vad jag nu förordat bör investeringsanslaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm för nästa budgetår uppföras med 5 165 000 kronor.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot vad departementschefen anført och föreslagit, biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1956/57 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 5 165 000 kronor.

21:o) **Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 22—24) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 135 000 kronor till vissa ändringsarbeten inom avdelningen för arkitektur och till vissa ändringsarbeten inom avdelningen för arkitektur och till vissa ombyggnadsarbeten inom avdelningen för maskinteknik.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 89, såvitt här är i fråga, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 17 februari 1956 — med ändring av Sitt ovanberörda förslag — föreslagit riksdagen att till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1956/57 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 435 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft

dels en inom andra kammaren av herr *Dahlén m. fl.* väckt motion (II: 542), vari hemställts, att riksdagen måtte till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 935 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 1 800 000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlön* (I: 246) och den andra inom andra kammaren av herr *Edberg m. fl.* (II: 387), i vilka hemställts, att riksdagen ville bevilja 1 500 000 kronor till igångsättande av byggnad för Chalmers tekniska högskolas bibliotek.

Av ovannämnda statsrådsprotokoll för den 17 februari 1956 inhämtas, att *departementschefen* anfört bland annat följande.

För ökningen av intagningen av studerande vid den elektrotekniska avdelningen vid Chalmers tekniska högskola erfordras en påbyggnad av avdelningens huvudbyggnad, preliminärt kostnadsberäknad till 300 000 kronor. Denna påbyggnad bör enligt vad jag inhämtat vara färdig till höstterminen 1958. Fullständiga ritningsförslag, åtföljda av kostnadsberäkningar, bör därför underställas Kungl. Maj:t och byggnadsarbetena igångsättas inom sådan tid, att de genom påbyggnaden erhållna lokalerna kan tagas i bruk vid nämnda hösttermins början. Jag anser mig böra förorda, att ett belopp motsvarande den preliminärt beräknade kostnaden för påbyggnaden för nästa budgetår ställes till förfogande för ändamålet, och föreslår därför, att det i årets statsverksproposition, bilagan 29, kapitalbudgeten, under punkten 9 föreslagna investeringsanslaget till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola höjes med 300 000 kronor till 435 000 kronor.

Enligt tillgängliga uppgifter kvarstår av de anslagsmedel om samman-

lagt 6 110 000 kronor, som tidigare anvisats för uppförande av de nuvarande byggnaderna för avdelningen, odisponerat ett belopp av omkring 70 000 kronor. Av detta belopp torde enligt vad nu kan förutses för vissa smärre arbeten inom byggnaderna komma att tagas i anspråk omkring 40 000 kronor. Därest från riksdagens sida icke framställes någon erinran häremot, torde Kungl. Maj:t få medgiva, att återstoden — nu beräknad till 30 000 kronor — må användas för utförande av förutnämnda påbyggnad, därest kostnaden härför skulle visa sig överstiga den preliminärt uppskattade.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har i skrivelse till överstyrelsen den 2 september 1955 framhåvt behovet av en tillbyggnad till den av högskolans avdelningar för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur disponerade byggnaden samt hemställt, att överstyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor för budgetåret 1956/57 för uppförande av nämnda tillbyggnad. Därest nämnda anslag anvisades, skulle intagningen vid avdelningen för väg- och vattenbyggnad omedelbart kunna ökas med 20. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 oktober 1955 har överstyrelsen uttalat, att den väl ansåge en utvidgning av de för nämnda avdelningar avsedda lokalutrymmena angelägen. Något egentligt ritningsförslag hade emellertid icke blivit uppgjort för den ifrågasatta tillbyggnaden, och även i övrigt saknades den utredning rörande vissa med byggnadsprojektet sammanhängande spörsmål, som överstyrelsen fann erforderlig för ett bedömande av detsamma. Vid sådant förhållande vore överstyrelsen icke beredd att för budgetåret 1956/57 förorda en medelsanvisning för ändamålet. Enligt vad under hand inhämtats från överstyrelsen bör enligt överstyrelsens uppfattning här avsedda byggnadsprojekt upptagas till närmare prövning i samband med uppgörande av en ny generalplan för högskolan, vilken senare fråga vid upprepade tillfällen diskuterats inom överstyrelsen. I skrivelse den 31 januari 1956 har Chalmerska byggnadskommittén — i anledning av en framställning till kommittén från högskolans kollegienämnd — framhållit angelägenheten av att en ny generalplan för byggnadsverksamheten vid högskolan snarast uppgöres samt föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för uppgörande av en dylik plan. Beredningen av detta ärende inom ecklesiastikdepartementet är i vissa avseenden ännu icke helt slutförd. Jag anser mig emellertid redan nu böra nämna, att det är min avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t, att åtgärder vidtages för påbörjande av arbetet med uppgörande av den föreslagna nya generalplanen. Kostnaderna härför under nästa budgetår torde böra bestridas från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Motiveringen till det i *motionen II: 542* framställda yrkandet återfinnes i *motionen II: 541*, vari anföres bland annat följande.

Beträffande Chalmers tekniska högskola har för budgetåret 1956/57 i Kungl. Maj:ts förslag endast upptagits ett investeringsanslag på 135 000 kronor avseende vissa ändringsarbeten inom avdelningen för arkitektur samt vissa ombyggnadsarbeten inom avdelningen för maskinteknik. En snabbare takt i högskolans utbyggande framstår mot bakgrunden av den betydande teknikerbristen som ytterst angelägen.

De projekt som står närmast i tur är en tillbyggnad av väg- och vattenbyggnadstekniska avdelningens huvudbyggnad för en kostnad av 1,5 mil-

joner kronor samt av elektrotekniska avdelningens huvudbyggnad, kostnadsberäknad till 300 000 kronor. Otillräckligheten hos de nuvarande utrymmena inom dessa båda avdelningar sätter stopp för ökad intagning av studerande samtidigt som en ökad efterfrågan på tekniker inom dessa områden tar sig uttryck i växande antal ansökningar om inträde. Vi föreslår därför, att riksdagen måtte för dessa ändamål anvisa medel på tillsammans 1,8 miljoner kronor, vilket innebär att investeringsanslaget till »Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola» för budgetåret 1956/57 uppräknas från det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 135 000 kronor till 1 935 000 kronor. Ett bifall till detta äskande skulle innebära att redan höstterminen 1956 antalet nyintagna skulle kunna ökas med 60, varav med 20 på väg- och vattenbyggnadsavdelningen och 40 på elektrotekniska avdelningen.

I motionerna I: 246 och II: 387 har anförts huvudsakligen följande.

Sedan år 1946 har biblioteket vuxit med cirka 300 löpmetrar per år. Tillväxtens inordnande i samlingarna har med otroliga svårigheter klarats genom att alla institutionslokaler i den gamla fastigheten vid Storgatan, som blivit lediga genom vederbörande institutioners avflyttning till Nya Chalmers, belagts med bibliotekets samlingar. För närvarande arbetar biblioteket i fem överfyllda våningar utan någon som helst inre förbindelse mellan våningarna. Ingen av bibliotekets tjänstemän — för närvarande 25 personer — har eget tjänsterum, med undantag av överbibliotekarien, utan ha sina arbetsplatser i de trånga magasinsutrymmena. Ett mindre nyinrett utrymme i källaren är den enda kvarstående utvidgningsmöjligheten för det kommande årets accession.

I statsverkspropositionen till 1947 års riksdag behjärtades bibliotekets katastrofala byggnadssituation. Vederbörande departementschef skrev här: »En lösning av bibliotekets byggnadsfråga kan enligt min mening nu icke ytterligare uppskjutas. Behovet av nya lokaler för denna institution har sålunda numera blivit alltmer framträdande genom den snabba utveckling biblioteket undergått under senare år.» 1947 års riksdag beviljade också kronor 700 000 av den till 1 320 000 kronor uppskattade byggnadskostnaden för uppförande av ny byggnad för biblioteket. På grund av rådande situation på arbets- och materialmarknaden beviljades aldrig det sökta byggnadstillståndet. Några år senare indrogs de beviljade pengarna för bibliotekets del!

År efter år har därefter högskolans myndigheter anhållit om anslag till uppförande av ny biblioteksbyggnad utan att detta vunnit statsmakternas bifall. Byggnadsritningarna är sedan länge godkända av byggnadsstyrelsen. Enligt sista beräkningarna uppgår kostnaderna nu till 2 450 000 kronor. För igångsättningen av byggnaden har högskolan med instämmande av överstyrelsen för de tekniska högskolorna även till innevarande års riksdag begärt 1 500 000 kronor. Ej heller i årets statsverksproposition har denna petitaframställning vunnit statsmakternas beaktande.

Det kan icke vara rätt, rimligt eller ens ekonomiskt att detta bibliotek med dess erkänt goda service för den svenska industriens forskning och vilket som dagliga kunder räknar samtliga större svenska industrier, skall arbeta under de hämmande förhållanden, som nu sedan 15 år är fallet.

Ytterligare kan påpekas den allvarliga olägenhet som föreligger i att högskolans samtliga studerande praktiskt taget är avskurna från ett regelbun-

det utnyttjande av huvudbiblioteket genom avståndet till Nya Chalmers, där de är bundna av föreläsningar och laborationer. Chalmers tekniska högskola utbildar härigenom år efter år civilingenjörer och arkitekter, som under högskoleåren icke får den vana att handskas med eller förtrogenhet med den tekniska litteraturen, som är ett modernt och oavvisligt krav för deras kommande arbete ute i den svenska industrien och i de tekniska institutioner, där de skall göra sin insats i svensk forskning, eller i sitt praktiska arbete.

Utskottet. I motionen II: 542 har yrkats på ett investeringsanslag till nybyggnader för Chalmers tekniska högskola av 1 935 000 kronor eller 1 800 000 kronor mer än vad i statsverkspropositionen föreslagits. Såsom av den i det föregående återgivna motiveringen till motionen framgår, skulle 300 000 kronor avse tillbyggnad av huvudbyggnaden för den elektrotekniska avdelningen och 1 500 000 kronor tillbyggnad av huvudbyggnaden för den väg- och vattenbyggnadstekniska avdelningen.

För förstnämnda ändamål har Kungl. Maj:t i propositionen nr 89 framlagt förslag av samma innebörd som det i motionen berörda, varför motionen i denna del icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vidkommande anslag till den väg- och vattenbyggnadstekniska avdelningens tillbyggnad överensstämmer motionärernas förslag med kollegienämndens äskande i petita för budgetåret 1956/57. Såsom av departementschefens i det föregående återgivna redogörelse för denna frågas handläggning framgår har överstyrelsen för de tekniska högskolorna icke ansett sig för nästa budgetår kunna förorda en medelsanvisning för ändamålet, då erforderlig utredning saknades. Departementschefen har förklarat sig ha för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att åtgärder vidtagas för påbörjande av arbetet med den av Chalmerska byggnadskommittén föreslagna nya generalplanen för byggnadsverksamheten vid högskolan. Under sådana förhållanden finner utskottet motionen icke heller i denna del böra av riksdagen bifallas.

Yrkandet i motionerna I: 246 och II: 387 angående ett investeringsanslag till högskolans bibliotek överensstämmer med ett av kollegienämnden vid högskolan framlagt, av överstyrelsen för de tekniska högskolorna biträtt förslag, som icke upptagits av departementschefen. Även föregående år hade överstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort en framställning av enahanda innebörd.

Med anledning av motioner till 1955 års riksdag om utredning av förevarande byggnadsfråga underströk utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 121 angelägenheten av att den sedan länge aktuella frågan om nybyggnad för biblioteket bragtes till en lösning så snart detta ur arbetsmarknadspolitiska och statsfinansiella synpunkter visade sig möjligt. I anledning av motionerna I: 246 och II: 387 vill utskottet understryka bibliotekets trängande behov av nya lokaler, vilket behov är motiverat bland annat av följande skäl: bibliotekets betydelsefulla uppgift som ett centralt tekniskt bibliotek, den avsevärda stegringen av dess bokbestånd

och lånefrekvens, den allvarliga olägenheten av att biblioteket genom sin nuvarande förläggning icke kan i önskvärd utsträckning begagnas av de studerande vid högskolan, det oekonomiska och opraktiska förhållandet att biblioteket arbetar i fem överfyllda våningar utan någon som helst inre förbindelse mellan våningarna.

På grund av samtliga dessa omständigheter förutsätter utskottet, som likväl icke är berett att biträda det i motionerna I: 246 och II: 387 gjorda yrkandet, att Kungl. Maj:t tager denna byggnadsfråga under allvarligt övervägande vid budgetplaneringen för budgetåret 1957/58.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 542 samt I: 246 och II: 387, till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1956/57 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 435 000 kronor.

Stockholm den 18 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Gillström, Näsström, Boman, Pålsson, Einar Persson, Birger Andersson, Nils Theodor Larsson, Sunne, fröken Ranmark, herrar Söderberg och Arrhén; samt

från andra kammaren: herra Skoglund i Doverstorp, Ward, Bergström, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Widén, Johansson i Mysinge, Cassel, Gustafsson i Stockholm, fröken Vinge, herrar Blidfors, Andreasson och Helén.

Reservationer till avdelning II

1) vid *punkten 3* (Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar) av herr *Widén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*;

2) vid *punkten 21* (Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola)
a) av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Sunne*, *Bergström*, fröken *Elmén*, herr *Widén*, fröken *Vinge*, herrar *Andreasson* och *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 246 och II: 387 och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »På grund av» och slutar med »framställda förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening tala alltså mycket starka skäl för att medel redan för nästa budgetår anvisas för igångsättande av nybyggnaden för biblioteket. Utskottet har därför funnit sig böra tillstyrka, att i enlighet med vad i motionerna I: 246 och II: 387 påyrkats för ändamålet anvisas ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

På grund härav och med biträdande av Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag torde ifrågavarande anslag för budgetåret 1956/57 böra uppföras med ett belopp av (1 500 000 + 435 000 =) 1 935 000 kronor.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionen II: 542 samt med bifall till motionerna I: 246 och II: 387, till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1956/57 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 1 935 000 kronor.»;

b) av herr *Arrhén*.